

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 14746/15
Marija BOGDAN
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava, zasjedajući dana 23. ožujka 2021. u vijeću u sastavu:

Alena Poláčková, *predsjednik*,

Péter Paczolay,

Gilberto Felici, *suci*,

i g. Attila Teplán, *zamjenik glavnog tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 20. ožujka 2015. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena država i odgovor na očitovanje kojeg je podnijela podnositeljica zahtjeva,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositeljica zahtjeva, gđa Marija Bogdan, hrvatska je državljanica rođena 1958. godine i živi u Šenkovcu. Pred Sudom ju je zastupao gosp. D. Rašpica, odvjetnik iz Zagreba.

2. Vladu je zastupala njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

4. Nakon operacije u Kliničkom bolničkom centru Rijeka (dalje: „bolnica“) dana 13. ožujka 1996. godine, lijeva strana tijela podnositeljice ostala je oduzeta.

5. Dana 26. ožujka 1998. podnositeljica je Općinskom sudu u Zagrebu podnijela tužbu protiv bolnice, tražeći naknadu štete zbog liječničke greške. Zahtijevala je 1,009,993.28 kuna.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

6. Dana 30. travnja 1999. osiguravajuće društvo C.O. d.o.o. uključilo se u postupak kao umješac na strani tužene bolnice. Podnositeljica se nije protivila miješanju (vidi članak 207. stavak 1. Zakona o parničnom postupku, citiran u stavku 16. dolje). Na ročištu 21. veljače 2000. sud je prihvatio miješanje.

7. Tijekom postupka bolnicu je zastupao predstavnik njene pravne službe, dok je osiguravajuće društvo zastupao odvjetnik. Podnositeljicu je također zastupao odvjetnik.

8. Na posljednjem ročištu održanom pred Općinskim sudom u Zagrebu 6. ožujka 2012, umješac je zatražio naknadu parničnog troška u ukupnom iznosu od 334.862,50 HRK, a podnositeljica zahtjeva zatražila je naknadu parničnog troška u iznosu od 612.700,00 HRK.

9. Presudom od 21. ožujka 2012. taj sud, koji je u međuvremenu postao Općinski građanski sud u Zagrebu, odbio je podnositeljčin tužbeni zahtjev. Također je naložio podnositeljici da plati osiguravajućem društvu parnične troškove nastale miješanjem u iznosu od 161.681,00 HRK. Navedeni troškovi su se sastojali od naknade odvjetničkog zastupanja umješaca na 13 ročišta, sastavljanja četiri obrazložena podneska koja je sastavio umješacev odvjetnik te troška naknade za medicinsko vještačenje.

10. Podnositeljica je podnijela žalbu, tvrdeći, *inter alia*, da je odluka suda kojom joj je naloženo da umješacu plati troškove neopravdana te da je iznos pretjeran. Tvrdila je da troškovi umješaca nisu bili nužni jer samo miješanje nije bilo nužno. Također je ukazala na to da kada bi neuspješni tužitelj uvijek morao platiti parnične troškove umješaca koji se postupku pridružio na strani uspješnog tuženika, tužitelji ne bi bili ravnopravni s umješacima jer isti nikada ne bi imali rizik plaćanja troškova neuspješne parnice svojim protivnicima. Prema domaćem pravu uspješni tužitelji ne mogu zahtijevati nikakve parnične troškove od umješaca koji su se umiješali na stranu neuspješnih tuženika. (vidi članak 154. Zakona o parničnom postupku, citiran u stavku 16. dolje).

11. Dana 4. lipnja 2013. Županijski sud u Zagrebu odbio je podnositeljčinu žalbu kao neosnovanu i potvrdio prvostupanjsku presudu. Pozvao se na mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku koji umješacu daju pravo na naknadu parničnih troškova, uključujući troškove odvjetničkog zastupanja (vidi članke 154. st. 1. i 155. st. 1. Zakona o parničnom postupku, citirane u stavku 16. dolje).

12. Podnositeljica je zatim podnijela reviziju u kojoj je generalno osporavala presude nižih sudova te ponovno osporila odluku o troškovima. Osim tvrdnji koje je iznijela u ranijoj žalbi (vidjeti stavak 10. gore) tvrdila je da su troškovi odvjetničkog zastupanja bili nepotrebni jer je umješac, kao osiguravajuće društvo, imao svoju vlastitu pravnu službu koja ga je mogla zastupati pred sudom.

13. Dana 19. veljače 2014. Vrhovni sud Republike Hrvatske donio je presudu kojom je odbio podnositeljčinu reviziju. Što se tiče prvostupanjske presude o naknadi troškova, Vrhovni sud je presudio:

„Pravilna je i odluka suda o parničnim troškovima koje je tužiteljica dužna naknaditi umješaču ... Pogrešno tužiteljica smatra da umješač koji se pridružio nekoj od stranaka u parnici nema pravo na naknadu parničnih troškova i da se radi o nepotrebnim troškovima. Naime osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije u parnici može se pridružiti toj stranci (čl. 206. st. 1. ZPP). Svaka stranka može osporiti umješaču pravo sudjelovanja u parnici i predložiti da se umješač odbije, a i sud može po službenoj dužnosti odbiti sudjelovanje umješača ako nađe da ne postoji pravni interes umješača (čl. 207. st. 1. ZPP).

Međutim u ovom slučaju niti se tužiteljica protivila sudjelovanju umješača niti je sud našao po službenoj dužnosti da umješač nema pravni interes pa je sud donio rješenje kojim dopušta miješanje.

Prema odredbi čl. 154. st. 1. ZP stranka koja izgubi parnicu dužna je nadoknaditi parnične troškove ne samo protivnoj stranci nego i umješaču. U ovom sporu visina troškova umješača je pravilno odmjerena, a ni sama tužiteljica osim općenitog osporavanja prava umješaču na naknadu parničnih troškova ne navodi u kojem iznosu osporava troškove za pojedinačne parnične radnje.“

Stoga je valjalo odbiti kao neosnovanu reviziju tužiteljice protiv drugostupanjske odluke kojom se potvrđuje prvostupanjsko rješenje o trošku postupka umješača..”

14. Podnositeljica je zatim podnijela ustavnu tužbu navodeći da joj je povrijeđeno ustavno pravo na pošteno suđenje. Pri tome je ponovila svoje prigovore vezane za, *inter alia*, odluku o naknadi parničnih troškova te ponovila iste argumente koje je navela u žalbama (vidjeti stavke 10. i 12. gore).

15. Dana 22. listopada 2014. Ustavni sud je odbacio podnositeljčinu ustavnu tužbu smatrajući da u predmetu ne postoji pravno pitanje o kojem bi se trebalo odlučivati u ustavnosudskom postupku.

MJERODAVNI PRAVNI OKVIR

16. Mjerodavne odredbe Zakona o parničnom postupku (*Zakon o parničnom postupku*, “Narodne novine” Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije br. 4/77 s pripadajućim izmjenama i dopunama, i “Narodne novine” Republike Hrvatske br. 53/91 s pripadajućim izmjenama i dopunama), na snazi u to vrijeme, glase kako slijedi:

PARNIČNI TROŠKOVI

Članak 151.

„Parnične troškove čine izdaci učinjeni u tijeku ili u povodu postupka.

Parnični troškovi obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu.“

Članak 154.

„Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci i njezinu umješaču naknaditi troškove izazvane vođenjem postupka.

BOGDAN protiv HRVATSKE ODLUKA

Ako su stranke djelomično uspjele u parnici u približno jednakim dijelovima, sud može odrediti da svaka stranka snosi svoje troškove ili da jedna stranka naknadi drugoj stranci samo pojedine troškove

Sud može odlučiti da jedna stranka nadoknadi sve troškove koje su protivna stranka i njezin umješlač imali ako protivna stranka nije uspela samo u razmjerno neznatnom dijelu svog zahtjeva, a zbog tog dijela nisu nastali posebni troškovi.

...”

Članak 155.

„Sud će prilikom odlučivanja o troškovima postupka stranci odrediti naknadu samo onih troškova koji su bili potrebni za vođenje parnice. O tome koji su troškovi bili potrebni te o visini troškova odlučuje sud ocjenjujući brižljivo sve okolnosti.

Ako je propisana tarifa za nagrade odvjetnika ili za druge troškove, odmjerit će se takvi troškovi prema toj tarifi.“

SUDJELOVANJE TREĆIH OSOBA U PARNICI

Sudjelovanje umješlača

Članak 206.

„Osoba koja ima pravni interes da u parnici koja teče među drugim osobama jedna od stranaka uspije može se pridružiti toj stranci.

Umješlač može stupiti u parnicu u tijeku cijelog postupka sve do pravomoćnosti odluke o tužbenom zahtjevu te u tijeku postupka nastavljenog podnošenjem izvanrednoga pravnog lijeka .

Izjavu o stupanju u parnicu umješlač može dati na ročištu ili pisanim podneskom..

Podnesak umješlača dostavlja se objema parničnim strankama, a ako je izjava umješlača dana na ročištu, prijepis tog dijela zapisnika dostavit će se samo onoj stranci koja je s ročišta izostala.“

Članak 207.

„Svaka stranka može osporiti umješlaču pravo da sudjeluje u postupku i predložiti da se umješlač odbije, a sud može i bez izjašnjenja stranaka odbiti sudjelovanje umješlača ako utvrdi da ne postoji pravni interes umješlača.

Do pravomoćnosti rješenja kojim se odbija sudjelovanje umješlača, umješlač može sudjelovati u postupku i njegove parnične radnje ne mogu se isključiti.

Protiv odluke suda kojom prihvaća sudjelovanje umješlača nije dopuštena posebna žalba.“

REDOVNI PRAVNI LIJEKOVI

2. Žalba protiv rješenja

Članak 378.

“(1) Protiv rješenja prvostupanjskog suda dopuštena je žalba ako u ovom Zakonu nije određeno da žalba nije dopuštena.

(2) Ako ovaj Zakon izričito određuje da posebna žalba nije dopuštena, rješenje prvostupanjskog suda može se pobijati samo u žalbi protiv konačne odluke.”

17. Dana 1. rujna 2019. na snagu je stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku ("Narodne novine" br. 70/19., s pripadajućim izmjenama i dopunama). Promijenio se, *inter alia*, članak 154. st. 1. Zakona o parničnom postupku. Sadržaj tog članka nakon spomenutih izmjena i dopuna glasi kako slijedi:

Članak 154. stavak 1.

Stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna je protivnoj stranci i njezinu umješaću naknaditi troškove izazvane vođenjem postupka. Umješać na strani stranke koja je izgubila parnicu dužan je naknaditi troškove koje je uzrokovao svojim radnjama.

PRIGOVOR

18. Podnositeljica je temeljem članka 6. st. 1. Konvencije prigovorila zato što je morala platiti umješaću troškove miješanja.

PRAVO

19. Podnositeljica je prigovarala jer je morala platiti umješaćeve troškove sudjelovanja u sudskom postupku. Tvrđila je da su ti troškovi bili nepotrebni jer samo miješanje nije bilo potrebno. Pozvala se na čl. 6 st. 1. Konvencije. Mjerodavan dio tog članka glasi kako slijedi:

"Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza...svatko ima pravo da sud... pravično...ispita njegov slučaj..."

20. Budući da Sud ima ovlast odlučiti o pravnoj karakterizaciji činjenica predmeta (vidjeti *Guerra i drugi protiv Italije*, 19. veljače 1998., stavak 44, *Izvešća o presudama i odlukama* 1998-I, i *Radomilja i drugi protiv Hrvatske* [VV], br. 37685/10 i 22768/12, stavak 124., 20. ožujka 2018.), i uzevši u obzir svoje presude (vidjeti *Perdigão protiv Portugala* [VV] br. 24768/06, 16. studenog 2010.), Sud je, kada je Vladi davao obavijest o zahtjevu, odlučio da se ovaj zahtjev treba ispitati temeljem članka 1. Protokola 1. Konvencije. Taj članak glasi kako slijedi:

"Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni."

1. Tvrdnje stranaka

(a) Vlada

21. Vlada je osporavala dopuštenost ovog zahtjeva po dvije osnove. Tvrdila je da podnositeljica nije iscrpila sva dopuštena pravna sredstva, te da je zahtjev bio, u svakom slučaju, očigledno neosnovan.

22. Konkretno, Vlada je navela da podnositeljica nije iscrpila sva dopuštena pravna sredstva jer se nije protivila sudjelovanju umješaća u postupku (vidi stavak 6. gore). Vrhovni sud je naglasio to stajalište u svojoj presudi u kojoj je odbio podnositeljinu reviziju (vidi stavak 13. gore).

23. Što se tiče pitanja je li odluka o troškovima u podnositeljinom predmetu bila u skladu s prijašnjim odlukama Vrhovnog suda, Vlada je naglasila da podnositeljica nikada nije otvorila to pitanje pred bilo kojim domaćim sudom.

24. Osim toga, Vlada je priložila trideset i jednu odluku u kojima je Vrhovni sud presudio da su pravne osobe koje su bile uspješne u parničnim postupcima imale pravo na naknadu troškova odvjetničkog zastupanja, bez obzira na to što su imali zaposlene vlastite pravnike koji su ih mogli zastupati pred sudovima. U samo jednom predmetu Vrhovni sud je zauzeo drugačiji položaj. Međutim, ta jedna odluka nije značila da sudska praksa Vrhovnog suda nije bila stabilna i dosljedna.

25. Vlada je nadalje tvrdila da troškovi koje je podnositeljica morala platiti nisu bili pretjerani s obzirom da prema domaćem pravu visina parničnih troškova ovisi o vrijednosti potraživanja, te da je podnositeljica tražila nerealno visok iznos naknade (vidi stavak 5. gore).

26. Što se tiče načela jednakosti oružja, Vlada je tvrdila da to načelo traži da svaka strana u postupku ima razumnu mogućnost iznijeti svoj slučaj pod uvjetima koji ju ne stavljaju u značajnu neravnotežu u odnosu na drugu stranku. Međutim, budući da umješać prema domaćem pravu nije stranka u postupku, sudjelovanje umješaća u podnositeljinom predmetu nije povrijedilo to načelo. U svakom slučaju, umješaći jesu donekle riskirali plaćanje troškova protivničkoj uspješnoj stranci.

(b) Podnositeljica zahtjeva

27. Podnositeljica je odgovorila kako je iscrpila sva domaća pravna sredstva jer je pred svakim sudom prigovarala da odluka kojom joj je naloženo naknaditi troškove umješaća, nije bila opravdana (vidi stavke 10. i 12. gore).

28. Podnositeljica je nadalje tvrdila da su odluke Vrhovnog suda priložene od strane Vlade (vidi stavak 24. gore) pokazatelj da sudska praksa tog suda, koja se tiče odvjetničkog zastupanja pravnih osoba, nije bila ujednačena. U svakom slučaju, u njenom predmetu su troškovi zastupanja umješaća od strane odvjetnika bili nepotrebni jer su umješaća, koji je bio

jedno od najvećih i najstarijih osiguravajućih društava u Hrvatskoj, te je imao svoju vlastitu pravnu službu, mogli stručno zastupati njegovi vlastiti pravници.

29. Podnositeljica je također istaknula da joj je prekomjerna naknada umješačevih troškova nerazmjerno ograničila pravo na pristup sudu te pridonijela neopravdanom ometanju njenog prava na mirno uživanje njezinog vlasništva.

30. Zadnje, podnositeljica je tvrdila da u domaćem pravu, umješači uživaju vrlo ugodnu poziciju s obzirom da neuspješni tužitelji uvijek moraju nadoknaditi troškove postupka umješačima koji su se pridružili uspješnim tuženicima, ali uspješni tužitelji nemaju pravo potraživati naknadu troškova postupka od umješača koji su se postupku pridružili na strani neuspješnog tuženika. Stoga, neovisno o ishodu, umješači nikada nisu bili pod rizikom da moraju nadoknaditi troškove postupka. Posljedica toga je povreda načela jednakosti oružja u njenom predmetu.

2. Ocjena Suda

31. Sud primjećuje da je podnositeljica prigovarala da su odluke domaćih sudova kojima joj je naloženo plati umješačeve troškove postupka bile neopravdane (vidi stavke 10., 12., 14. i 19. gore). Njen osnovni razlog zbog kojeg smatra da joj se nije smjelo naložiti plaćanje tih troškova je to što oni nisu bili potrebni jer samo miješanje nije bilo potrebno (ibid.).

32. Sud nadalje primjećuje da domaće pravo dopušta strankama da se protive sudjelovanju umješača odmah (vidi članak 207. st. 1. Zakona o parničnom postupku, citiran u stavku 16. gore) ili u žalbi protiv prvostupanjske odluke (vidi članak 207. st. 3 u vezi s člankom 378. st. 2. Zakona o parničnom postupku, citiran u stavku 16. gore).

33. Podnositeljica se nije protivila sudjelovanju umješača u svojem predmetu (vidi stavak 6 gore) – činjenica koja je uzeta u obzir od strane Vrhovnog suda kada je odbio njenu reviziju (vidi stavak 13. gore). Vlada je stoga tvrdila da, s obzirom da se nije protivila miješanju, podnositeljica nije iscrpila sve domaće pravne lijekove (vidi stavak 22. gore). Podnositeljica, sa svoje strane, nije tvrdila da protivljenje miješanju za nju nije bilo moguće ili da bi bilo neučinkovito (vidi stavke 27.-30. gore).

34. S obzirom na to, i imajući na umu svoju sudsku praksu (vidi na primjer *Vučković i drugi protiv Srbije* (preliminarni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 drugih, stavak 77., 25. ožujak 2014.), Sud ne vidi razlog na temelju kojeg bi se podnositeljicu zahtjeva moglo izuzeti od njezine obveze prema članku 35. stavku 1. Konvencije da iscrpi taj pravni lijek.

35. Stoga, u mjeri u kojoj se zahtjev tiče navodne povrede prava pristupa sudu i prava na mirno uživanje vlasništva radi pretjeranih troškova postupka, kao i navodne povrede načela jednakosti oružja (vidi stavke 29.-30. gore), Vladin prigovor glede iscrpljivanja svih domaćih pravnih lijekova mora biti prihvaćen.

36. Što se tiče podnositeljčinog prigovora glede neujednačene sudske prakse Vrhovnog suda (vidi stavak 28. gore), Sud također prihvaća Vladin daljnji prigovor o iscrpljivanju domaćih pravnih lijekova (vidi stavak 23. gore) s obzirom da podnositeljica nije tvrdila ni u njenoj žalbi, niti u njenoj reviziji, niti u ustavnoj tužbi, da je odluka o troškovima u njenom predmetu bila suprotna odlukama Vrhovnog suda.

37. Slijedi da je ovaj dio zahtjeva nedopušten temeljem članka 35. st. 1. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih lijekova te mora biti odbijen temeljem članka 35. st. 4.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno,

Proglašava zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 22. travnja 2021.

Attila Teplán
Zamjenik tajnika

Alena Poláčková
Predsjednik

© 2021 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava